

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kilpailuneuvostosta annettuun lakiin säännökset, jotka koskevat kilpailuneuvoston jäsenen kelpoisuusvaatimuksia ja virassapysymisoikeutta sekä todistajien kuulemista kilpailuneuvostossa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kilpailuneuvostosta annetun lain (481/92) mukaan kilpailuneuvoston tehtävänä on käsitellä ja ratkaista sille kilpailunrajoituksista annetun lain (480/92) mukaan kuuluvat asiat. Viimeksi mainitun lain mukaan kilpailuneuvoston tehtävänä on kilpailunrikkomismaksun määrääminen kielletyistä kilpailunrajoituksista, kilpailunrajoituksen vahingollisista vaikutuksista päättäminen, kieltojen ja toimitusvelvoitteiden antaminen elinkeinonharjoittajalle, uhkasakon asettaminen kiellon tai toimitusvelvoitteen tehosteeksi sekä päätöksen tekeminen asioissa, joissa kilpailuvirasto on määrännyt väliaikaisen kiellon tai evännyt poikkeusluvan kielletystä kilpailunrajoituksesta. Uuden kilpailunrajoituslain johdosta kilpailuneuvoston tehtävät lisääntyivät huomattavasti.

Kilpailuneuvoston toimivalta laajenee merkittävästi tavalla, kun julkisista hankinnoista annettu laki (1505/92) tulee voimaan. Sen mukaan kilpailuneuvosto toimii oikeusturvaelimenä julkisia hankintoja koskevissa asioissa. Julkisista hankinnoista annetulla lailla ja sen nojalla annettavilla säännöksillä täytetään Euroopan talousaluetta (ETA) koskevasta sopimuksesta aiheutuvat velvoitteet.

Kilpailuneuvosto on itsenäinen lainkäyttö-

elin, joka toimii hallinnollisesti kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä. Kilpailuneuvostoa ei ole kaikissa suhteissa muodostettu tuomioistuimeksi. Kilpailuneuvostolla on kuitenkin monia tuomioistuinmaisia piirteitä.

Kilpailuneuvoston puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan, että he ovat suorittaneet oikeustieteen kandidaatin tutkinnon ja ovat tuomarin tehtäviin perehtyneitä. Muut jäsenet on nimitettävä elinkeinotoiminnan eri aloja tuntevista henkilöistä niin, että osa on perehtynyt kuluttajien ja osa elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin. Kilpailuneuvoston jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Kilpailuneuvostosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kilpailuneuvoston jäsenillä olisi toimikautenaan sama virassapysymisoikeus kuin tuomarilla. Jos joku kilpailuneuvoston jäsenistä eroaa tai kuolee kesken toimikauksen, olisi hänen tilalleen ehdotuksen mukaan nimitettävä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Kilpailuneuvoston käsiteltäväksi tulevien asioiden lisääntyminen edellyttää, että neuvostolla on riittävästi henkilöstövoimavaroja asioiden käsittelemiseksi. Kilpailuneuvoston jäseniltä on myös edellytettävä suurta asiantuntemusta. Kilpailuneuvoston ratkaisuihin kohdistuu kansainvälistä mielenkiintoa ja erityisesti ETA- ja

Euroopan yhteisöjen (EY) viranomaiset tulevat seuraamaan kansallisten kilpailuviranomaisten päätöksiä. Tämän vuoksi ehdotetaan kilpailuneuvoston jäsenten kelpoisuusvaatimuksia muutettavaksi siten, että jäseniltä vaadittaisiin asioiden ratkaisemisessa tarvittavaa oikeudellista, taloustieteellistä tai talouden asiantuntemusta. Samalla luovuttaisiin nykyisen lain edellytyksestä, että osa neuvoston jäsenistä on perehtynyt kuluttajien ja osa elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin.

Kilpailuneuvosto voi kuulla asiantuntijoita ja hankkia asiantuntijalausuntoja. Nimenomaista säännöstä todistajien kuulemisesta ei nykyisessä laissa ole. Säännöksen puuttumista on pidettävä epäkohtana. Kilpailuneuvoston toiminnan ja riittävän näytön saamisen kannalta todistajien kuuleminen valallisesti on tärkeää. Muun muassa EY:n tuomioistuimella ja komissiolla on mahdollisuus kuulla todistajia.

Esityksessä ehdotetaan todistajan kuulemistä koskevan säännöksen sisällyttämistä lakiin. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että todistajalle voidaan suorittaa valtion varoista kilpailuneuvoston määräämä palkkio sekä että asianosaisille varataan tilaisuus olla läsnä todistajaa kuultaessa.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen taloudellisia vaikutuksia ei voida täsmällisesti etukäteen selvittää, koska ei tiedetä, kuinka suuren määrän tapauksia kilpailuneuvosto joutuu käsittelemään ja kuinka usein todistajia tässä yhteydessä jatkossa tullaan kuulemaan. Todistajille maksettaisiin kilpailuneuvoston määräämä palkkio. Voidaan arvioida, että todistajanpalkkioita maksettaisiin noin 20 000 markkaa vuosittain.

3. Asian valmistelu

Kilpailunrajoituslainsäädännön uudistamiseen liittyen eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen laiksi kilpailuneuvostosta (HE 163/1991 vp) sisältyi lausuma, jonka mukaan eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, olisiko kilpailuneuvostoa kehitettävä riippumatto-

man tuomioistuimen suuntaan vai olisiko kilpailua koskevat asiat keskitettävä jollekin muulle tuomioistuimelle. Lausunnon mukaan asianosaisten oikeusturva oli taattava ja tarpeen vaatiessa järjestettävä asianmukaiset muutoksenhakukeinot.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti lokaussa 1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää edellä mainitussa lausumassa esille tuodut kysymykset sekä tehdä tästä johtuvat mahdolliset säädösehdotukset. Työryhmä sai mietintönsä valmiiksi maaliskuussa 1993.

Työryhmä katsoi, että pidemmällä aikavälillä kilpailuneuvostosta, ratkaisukäytännöstä saatujen kokemusten karttuessa, voitaisiin muodostaa itsenäinen tuomioistuin, esimerkiksi kilpailutuomioistuin. Pakottavia syitä kilpailuneuvoston pikaiseksi muuttamiseksi tuomioistuimeksi ei työryhmän mielestä ollut olemassa.

Lyhyellä aikavälillä kilpailuneuvoston tehokas toiminta voitaisiin työryhmän mielestä varmistaa kehittämällä kilpailuneuvoston sisäistä organisaatiota ja menettelytapasäännöksiä.

Mietinnöstä saatiin lausunnot oikeusministeriöltä, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, markkinatuomioistuimelta, kilpailuvirastolta, kuluttajavirastolta, Kaupan Keskusliitolta, Keskuskauppakamarilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitolta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöltä, Suomen Kuluttajaliitolta, Kuluttajat-Konsumenterna ry:ltä, Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitolta ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta.

Lausunnonantajat suhtautuivat valtaosin myönteisesti työryhmän ehdotuksiin. Eräät lausunnonantajat kiirehtivät kilpailuneuvoston muodostamista kaikilta osin tuomioistuimeksi. Hallituksen esitys perustuu valtaosin työryhmän tekemiin ehdotuksiin.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailuneuvostosta 27 päivänä toukokuuta 1992 annetun lain (481/92) 3 § ja 8 §:n 3 momentti, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Kilpailuneuvoston jäsenillä on toimikautenaan sama virassapysymisoikeus kuin tuomarilla. Jos joku heistä toimikautenaan eroaa tai kuolee, on tilalle nimitettävä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

3 §

Kilpailuneuvoston jäseniltä vaaditaan asioiden ratkaisemisessa tarvittavaa oikeudellista, taloustieteellistä tai talouden asiantuntemusta. Lisäksi kilpailuneuvoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja tuomarin tehtäviin perehtyneitä.

8 §

Kilpailuneuvosto voi kuulla todistajia ja asiantuntijoita sekä hankkia asiantuntijalausuntoja. Todistajalle ja asiantuntijalle suoritetaan valtion varoista kilpailuneuvoston määräämä palkkio. Asianosaisille tulee varata tilaisuus olla läsnä todistajaa ja asiantuntijaa kuultaessa. Mikäli kilpailuneuvosto on saanut kirjallisen asiantuntijalausannon, on asianosaisille varattava tilaisuus tutustua siihen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Pertti Salolainen*

Laki

kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailuneuvostosta 27 päivänä toukokuuta 1992 annetun lain (481/92) 3 § ja 8:n 3 momentti sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Kilpailuneuvoston jäsenillä on toimikautenaan sama virassapysymysoikeus kuin tuomarilla. Jos joku heistä toimikautenaan eroaa tai kuolee, on tilalle nimitettävä toinen henkilö jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

3 §

Kilpailuneuvoston puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan, että he ovat suorittaneet oikeustieteen kandidaatin tutkinnon ja ovat perehtyneitä tuomarin tehtäviin. Muut kilpailuneuvoston jäsenet on nimitettävä elinkeinotoiminnan eri aloja tuntevista henkilöistä niin, että osa on perehtynyt kuluttajien ja osa elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin.

Kilpailuneuvoston jäseniltä vaaditaan asioiden ratkaisemisessa tarvittavaa oikeudellista, taloustieteellistä tai talouden asiantuntemusta. Lisäksi kilpailuneuvoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja tuomarin tehtäviin perehtyneitä.

8 §

Kilpailuneuvosto voi kuulla asiantuntijoita ja hankkia asiantuntijalausuntoja. Asiantuntijalle suoritetaan valtion varoista kilpailuneuvoston määräämä palkkio. Asianosaisille tulee varata tilaisuus olla läsnä asiantuntijaa kuultaessa. Mikäli kilpailuneuvosto on saanut kirjallisen asiantuntijalausunnon, on asianosaisille varattava tilaisuus tutustua siihen.

Kilpailuneuvosto voi kuulla todistajia ja asiantuntijoita sekä hankkia asiantuntijalausuntoja. Todistajalle ja asiantuntijalle suoritetaan valtion varoista kilpailuneuvoston määräämä palkkio. Asianosaisille tulee varata tilaisuus olla läsnä todistajaa tai asiantuntijaa kuultaessa. Mikäli kilpailuneuvosto on saanut asiantuntijalausunnon, on asianosaisille varattava tilaisuus tutustua siihen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19*